WIKIPEDIA

Europa

Europa er en verdensdel som dekker den vestlige delen av kontinentet Eurasia, og omfatter omkring 10 millioner km² med ca. 700 millioner innbyggere, hvilket utgjør 6,7 % av landarealet og 10,2 % av folkemengden på Jorden (2009).

Europas plassering og utbredelse på jorden

Europa grenser mot Nord-Amerika vest for Island og Asorene i Atlanterhavet, og nord for Svalbard og Frans Josefs land i Nordishavet. Gibraltarstredet og Middelhavet danner den sørlige grensen mot Afrika. Grensen mot Asia går ved Dardanellene, Marmarahavet, Bosporos, Svartehavet, Azovhavet, Kuma-Manytsjsenkningen, Det kaspiske hav, Embaelven, Uralfjellene og Karahavet.[1]

Europas territorium fordeler seg på 46 suverene stater som anerkjennes både av hverandre og av De forente nasjoner (FN). Tre av disse statene (Russland, Kasakhstan og Tyrkia) har størstedelen av sitt territorium i Asia, mens fem (Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino og Vatikanstaten) er såkalte mikrostater med svært lite folketall og areal. I tillegg er det to (Kosovo og Transnistria) *de facto* selvstyrte europeiske stater som ikke har allmenn internasjonal anerkjennelse.

Europaflagget brukes av Europarådet og den europeiske union.

Rundt 75 % av befolkningen definerte seg som kristne i 2010. Samme undersøkelse viste at nærmere 19 % definert seg som ikke-troende, nær 6 % som muslimer og resten (under 1 %) var fordelt på andre religioner.[2]

26 europeiske land og Kypros er tilsluttet Den europeiske union (EU), et omfattende samarbeide med sitt utspring i perioden etter den annen verdenskrig. Medregnet EUs medlemsstater har Europarådet 47 medlemsland.

Politisk kart over Europa

Innhold

Satellittfoto av Europa

Etymologi og begrepshistorie

Det greske begrepet Europa har trolig blitt avledet fra de greske ordene *eurys* (= «bred») og *ops* (= «ansikt»), hvor 'bred' er blitt et beskrivende ord for jorden i seg selv i den (rekonstruerte) urindoeuropeisk religionen. Enkelte språkforskere har derimot antydet at Europa er basert på et semittisk ord som det akkadiske *erēbu* i betydningen «solnedgang».[3] Sett fra Midtøsten går solen ned over Europa, landene i vest. Likeledes antas det at ordet Asia kan tenkes å komme fra et semittisk ord som det akkadiske *asu*, «soloppgang».

For den greske geografen Hekataios besto den kjente verden av to verdensdeler: Europa og Asia. Grensen gikk ved Egeerhavet, Azovhavet og Marmarahavet og elva Don. For historieskriveren Herodot var Asia identifisert med det store Perserriket, mens Europa var den Greske sivilisasjon.

Alminnelig bruk av ordet som vanligste betegnelse for det vi i dag oppfatter som Europa, hører til moderne tid. I antikken omtalte man det romerske rike som «Roma» eller «Imperium Romanum». Det fantes da ikke noe geografisk uttrykk som inkluderte riket nord for Middelhavet og som dessuten inkluderte områdene bebodd av germanske og slaviske stammer i

Nord- og Øst-Europa.

Europa og oksen, av Gustave Moreau, c. 1869

Ordet spredte seg fra gresk til Europas romanske språk gjennom en berømt myte som ble gjenfortalt i senantikken. I gresk mytologi var Europa en fønikisk prinsesse som ble forført av Zevs i form av en hvit okse og ført til øya Kreta hvor hun fødte Minos, Rhadamantys, og Sarpedon. For Homer var Europé (gresk Ευρωπη) den mytologiske dronning av Kreta, og ikke stedet hun ble ført til. Som andre greske myter er nok denne myten ikke opphavet til ordet Europa i seg selv, men skapt i ettertid for å gi ordet en spennende forhistorie. Senere ble Europa ensbetydende med fastlandet Hellas, og rundt 500 f.Kr. hadde betydningen også begynt å omfatte landene nord for Hellas.

Denne myten er blitt overbrakt av tre av senantikkens historiefortellere: St. Augustin, Isidor av Sevilla og Orosius. Det er usikkert hvor de regnet grensen mellom verdensdelene (*orbis terrarum*). For Orosius gikk grensen mellom Asia og Europa gjennom elva Don og Azovhavet. Orosius ble kilde for 900-tallets frankiske lærde Richter av St. Rémy som fremstilte verden som tre *orbis plaga* der *Mare Nostrum* (Middelhavet) var skillet mellom verdensdelene. Richter regnet flere av folkeslagene som slo seg ned i Europa i Folkevandringstiden for å komme fra Asia. Lombardenes historieskriver Paulus Diaconus (død 797?) regnet lombardene for å ha flyttet fra øya Scandinavia på grunn av overbefolkning. Det virker som om Scandinavia da ikke ble regnet som en del av Europa. Dette fordi grad av siviliserthet var blitt introdusert som et kriterium for å være en del av «Europa».[4]

I senantikken og middelalderen var det vanligere å skille mellom «Kristenheten» og hedenske områder enn å bruke betegnelsen Europa. Men innen «Kristenheten» begynte begrepet Europa gradvis å få den betydningen det har i dag. Ved å referere til «Europa» i hyllingsdikt til Frankiske konger viste de både at de var lærde og belest i den antikke arven, samtidig som referanser til Kongen som «Europas konge» gav aspirasjoner om fremtidige landerobringer. Om makten ikke strakte seg langt utover Frankerriket, kunne skaldene i det minste smigre kongen med at han var berømt i «hele Europa». I hoffet til Karl den store ble referanser til Europa-begrepet hyppigere. For eksempel priste Catwulf Kong Karl i 775 for å ha blitt utpekt til å bli Europas konge (*Regni Europae*). Hoffet til Karl den store brukte imidlertid helst begrepet *Imperium Christianum*, ikke det geografiske begrepet Europa som betegnelse på sitt rike. Karolingerne oppfattet hovedstaden Aachen som det andre Roma, og sitt rike som Romerrikets gjenkomst i Europa. Det er blitt overlevert flere kilder der Karl omtales som *rex, pater Europe* (konge, Europas far).[4]

En annen terminologi som i middelalderen ble brukt for å skille det som vi i dag regner som (Vest-)Europa fra verden for øvrig er skillet Oksidenten / Orienten. Oksidenten, av latin *Oc* + *cadere* ~ (dit solen) faller ned = Vesten. Oksidenten var da den vestlige kristenhet, som utgjorde mesteparten av Europa.

Lærde kristne på 600-tallet som Isidor av Sevilla regnet ut fra sitt bibelske historiesyn verdens befolkning for å stamme fra Noahs etterkommere: Jafet, Sem, og Kam. Europeerne stammet fra Jafet, derfor hadde folkeslag som frankerne, alemannerne, latinerne og britene alle samme opphav.

Skillet mellom Øst- og Vest-Europa

Det begrepsmessige skillet mellom Vest-Europa og Øst-Europa ble introdusert av opplysningsfilosofen Voltaire i en biografi over den svenske kong Karl 12. fra 1731.[5] Dette skillet ble sementert under den kalde krigen, da de østeuropeiske landene ble sovjetiske vasallstater. Etter Berlinmurens fall, ville enkelte gjenopplive uttrykket Østmiddel-Europa for å skape kontinuitet til historien før verdenskrigene. Imidlertid ser det ut til at ordet Sentral-Europa er blitt det hyppigst brukte begrep for å beskrive de eks-kommunistiske statene som ikke var en del av Sovjetunionen.

Historie

Utdypende artikkel: Europas historie

Forhistorisk Europa

Paleolittisk

Homo erectus og neandertalerne slo seg ned i Europa lenge før det moderne mennesket, Homo sapiens sapiens viste seg. De eldste menneskebeinene er funnet i Dmanisi, Georgia, datert 2 000 000 år tilbake. De tidligste spor av det moderne mennesket kan stammes 35 000 år tilbake i tid. Spor etter permanente bosetninger kan dateres til det 7. millennium f. Kr, i Bulgaria, Romania og Hellas.

Neolittisk

Den neolittiske tidsepoken nådde Sentral-Europa i det 6. millennium f.Kr. og Nord-Europa i det 5. og 4. millennium. Det er ingen prehistorisk kultur som dekker hele Europa.

Neolittisk Europa

Bronsealderen

Utdypende artikkel: Bronsealderen

Bronsealderen er en betegnelse på en periode i menneskets historie som fant sted mellom steinalderen (noen steder kobberalderen) og jernalderen. Perioden har fått sitt navn fordi bronse var det mest avanserte materialet man hadde for tilvirkning av redskap, våpen og smykker på den tiden. Bronse er en legering som består av ca. 90 % kobber og 10 % tinn. Den var svært kostbar, og man brukte derfor fortsatt en mengde steinredskaper helt fram til romersk jernalder. (Oppdelingen av oldtiden i tre perioder; stein-, bronse- og jernalder, ble opprinnelig formulert av den danske arkeologen Christian Jürgensen Thomsen.)

Bronsealderen inntreffer til forskjellige tider, avhengig av hvilke steder man snakker om. De eldste kjente bronsegjenstander er fra Midtøsten (Egypt og Mesopotamia) ca. 3500 f.Kr. Herfra brer det seg til Hellas 3200 f.Kr., Øst-Europa 2500 f.Kr., Vest-Europa 2200 f.Kr., Kina 2000 f.Kr., og Skandinavia 1800 f.Kr.

Jernalderen

Utdypende artikkel: Jernalderen

Jernalderen er i arkeologien regnet som den tidsepoken der bruken av jern er framtredende i produksjonen av våpen og redskap. I Norge begynte jernalderen fra om lag år 500 f.Kr., men de tidligste sporene av jernutvinning er mye eldre, kanskje så tidlig som år 3000 f.Kr. Det tok bortimot 1000 år fra menneskeheten oppdaget jernutvinning til kunnskapen nådde Norden. Jernalderen begynte på ulike tider på ulike steder i Europa.

I Europa og Asia etterfølger jernalderen bronsealderen, mens den i resten av verden etterfølger steinalderen direkte. Det er vanskelig å tidfeste jernalderen nøyaktig for en enkelt region, men det refererer til den tidsepoken hvor bruken av jern er det mest avanserte metallarbeidet til en sivilisasjon.

Antikkens Hellas og Romerriket

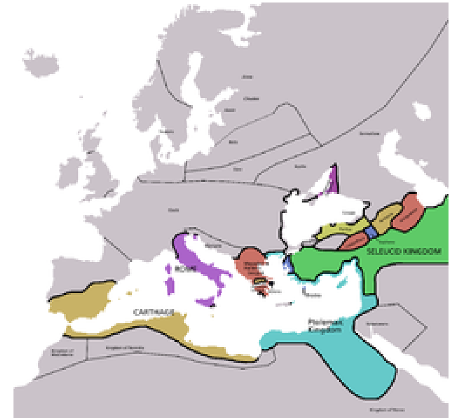
Utdypende artikler: Antikkens Hellas og Romerriket

Antikkens Hellas var enerådende og nyskapende innen forskjellige styreformer (det athenske demokrati), filosofi, vitenskap, politikk, sport, teater og musikk. De greske bystatene grunnla flere kolonier ved Svartehavet, Middelhavet, Lilleasia, Sicilia og i Sør-Italia. Den greske verden fikk et grunnskudd ved Peloponneskrigen, og det senere Makedonias ekspansjon i det 4. århundre f.Kr.

Mye av den greske kunnskapen ble assimilert av romerne og spredt utover det europeiske kontinentet. Romerriket hadde sitt sentrum ved Middelhavet, og kontrollerte alle de nærliggende landene rundt havet. Den nordlige grensen var i hovedsak naturlige hindringer, som elvene Rhinen og Donau. Under keiser Trajan, i det andre århundre, nådde riket sitt territorielle høydepunkt, der Storbritannia, Dakia (dagens Romania) og deler av Mesopotamia var inkludert. Keiserrikets første periode, *Pax Romana*, brakte med seg fred, sivilisasjon, og effektive sentraliserte regjeringer til de underlagte områdene, men i det 3. århundre begynte riket å skrante gjennom en serie av borgerkriger og økonomiske, samt sosiale kriser.

Vikingtiden

Utdypende artikkel: Vikingtiden

Europa, c. 220 f.Kr.

Vikingtiden er en epoke i nordeuropeisk historie som strekker seg fra siste del av 700-tallet til første del av 1000-tallet.

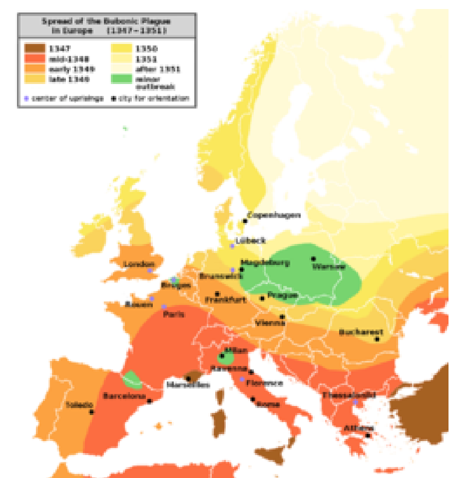
Middelalderen

Utdypende artikkel: Middelalderen

Middelalderen regnes i Europa som tiden mellom 500 og 1500 e.Kr. eller mellom Romerrikets fall og Reformasjonen på begynnelsen av 1500-tallet. Det er også vanlig å anse middelalderen som slutt i 1492, da Columbus ankom Amerika.

Svartedauden

Utdypende artikkel: Svartedauden

Kart som viser svartedaudens utbredelse 1347 - 1351

Svartedauden, en byllepest, er den største katastrofen verden har opplevd i fredstid. Italia ble rammet i 1347, og pesten spredte seg videre via handelsveier til andre deler av Europa og det nordlige Afrika og Midtøsten gjennom 1348. Videre spredte den seg til Mesopotamia, Sør-Spania, Nord-Europa (bl.a. Norge) og til sist Russland i 1351. Polen stengte grensene sine, og ble spart for pesten. Island ble delvis spart, siden mannskapene på skip dit stort sett døde før de kom fram. Ca. 1/3 av befolkningen her døde.

Reformasjonen

Utdypende artikkel: Reformasjonen

Reformasjonen var en religiøs omveltning fra katolisisme til protestantisme i deler av Europa på 1500-tallet, utløst av Martin Luther. Reformasjonen spredte seg etter hvert fra Nord-Tyskland til Skandinavia, Sveits og Frankrike. I England oppsto det parallelt en reformasjon basert på politiske hensyn, som etter hvert tok mye av den samme retning som reformasjonen på kontinentet.

Kolonitiden

Utdypende artikkel: Europeisk kolonisering

Napoleonskrigene

Utdypende artikkel: Napoleonskrigene

Napoleonskrigene utspant seg fra 1800 til 1815 i kjølvannet av den franske revolusjon. Tidsperioden ble fremfor alt preget av kampen mellom Napoléon Bonapartes Frankrike på den ene siden og Storbritannia, de tyske statene og Russland på den andre. Frankrike led det endelige nederlag ved slaget ved Waterloo i 1815.

Restaurasjonstiden

Utdypende artikkel: Wienerkongressen

Wienerkongressen ble avholdt fra 1814 til 1815 og hadde som mål å gjenskape maktforholdene i Europa før de 25 år lange revolusjons- og Napoleonskrigene. Kongressen fastslo de politiske grensene som kom til å vedvare til 1914, og slo fast at prinsippet om fyrstesuvereniteten skulle diktere maktforholdene, ikke folkesuvereniteten.

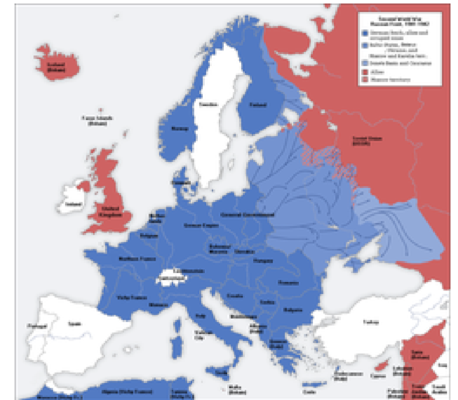
Første og andre verdenskrig

Utdypende artikler: Første verdenskrig og Andre verdenskrig

Første verdenskrig er en av de blodigste krigene noensinne utkjempet i Europa. Den varte fra august 1914 til 11. november 1918, og medførte vesentlige endringer av europakartet. Nye stater oppsto etter nasjonalstatsprinsippet; Østerrike-Ungarn forsvant og ble erstattet av en mengde mindre sentraleuropeiske stater (mens Tyskland ble omformet fra monarki til republikk.

Andre verdenskrig var den mest omfattende militære konflikt i verdenshistorien, og involverte en stor del av verdens land og ble utkjempet samtidig i flere verdensdeler. Selv om det hadde vært krig i Asia siden 1931; er mest utbredte oppfatning blant faghistorikere og folk flest at andre verdenskrig brøt ut i Europa i 1939, da Tyskland invaderte Polen 1. september med påfølgende krigserklæringer fra Storbritannia og Frankrike.

Den andre verdenskrig raste frem til 1945, og endte med aksemaktenes totale nederlag. I løpet av krigen hadde hele 60 millioner mennesker mistet livet, noe som gjør andre verdenskrig til historiens blodigste konflikt.

Politisk kart over Europa 1941-42

Mot slutten av 1944 var Tyskland hardt presset på alle fronter. Krigen til sjøs var tapt, Øst-Europa var falt i sovjeternes hender, og på vestfronten var de allierte overlegne så vel i luften som på bakken. Den 8. mai 1945 undertegnet Tyskland en betingelsesløs kapitulasjon overfor de allierte, og dagen etter ble dette gjentatt overfor de sovjetiske styrkene.

Den russiske revolusjon

Utdypende artikkel: Den russiske revolusjon

Den kalde krigen

Utdypende artikkel: Den kalde krigen

Den kalde krigen (1948–1989) var rivaliseringen som utviklet seg etter den andre verdenskrig mellom gruppene av nasjoner som praktiserte ulike ideologier og politiske systemer. På den ene siden var Sovjetunionen (U.S.S.R.) og dens allierte, ofte referert til som Øst-blokken. På den andre siden var USA og dens allierte, ofte referert til som Vest-blokken. Man sier gjerne at den kalde krigen endte i 1989, da Berlinmuren falt, eller i 1991, da Sovjetunionen ble oppløst.

Den europeiske union

Utdypende artikkel: Den europeiske union

Den europeiske union har trinnvis utviklet seg siden 1953 fra å være et regjeringssamarbeid på avgrensede politiske områder, til å bli en vidtgående statssammenslutning der beslutningskompetanse på flere lovområder er overført til fellesorganene.

Geografi

Utdypende artikkel: Europas geografi

Geografisk er Europa en del av den større landmassen kjent som Eurasia. Landmassen er sterkt innskåret av bukter og viker, og har følgelig svært lang kystlinje. De mange og varierende høydeforholdene skaper også sterkt varierende klima og mikroklima. En stor mengde halvøyer, øyer og atskilte elvedaler har også skapt meget stor språklig og nasjonal variasjon. Ideen om at Europa er et eget kontinent er derfor ikke universelt godtatt. Noen ikke-europeiske tekster refererer til et Eurasia-kontinent, eller til et europeisk underkontinent, fordi Europa ikke er helt omgitt av sjø. I geologisk forstand er Europa derimot en landplate, som ofte har vært løsrevet fra andre landplater i geologisk tid, avhengig av kontinentaldriften.

Landformer og geologi

De to største landformene er «hoved-Europa» og Skandinavia i nord, skilt fra hverandre av Østersjøen. Tre mindre halvøyer, Den iberiske halvøy, Italia og Balkan, springer ut i Middelhavet fra sør. Østover vider Europa seg ut inntil grensen mot Asia ved Uralfjellene. Landskapet i Europa varierer mye over relativt små områder. De sørlige områdene består av fjell. Beveger en seg oppover synker terrenget fra de høye Alpene, Pyreneene og Karpatene gjennom høye fjellområder inn til de lave områdene i nord. Høye fjell eksisterer også langs den nordvestlige sjøgrensen, begynnende vest på De britiske øyer, og fortsetter langs hele Norge.

Topografisk kart over Europa

Europas landformer består i tillegg til den generelle beskrivelsen også av en rekke avvik. Underregioner slik som Den iberiske halvøy og Italia har sine egne komplekse geologiske strukturer, på samme måte som «hoved-Europa» også inneholder avvik slik som fjellplatåer, elvedaler og kratre. Island og De britiske øyer har egne geologiske strukturer. De britiske øyer var knyttet til fastlandet, inntil det stigende havnivået etter siste istid adskilte området til en øy for om lag 6 000 år siden.

Bilde av Volga, Europas lengste elv, som renner igjennom byen Staritsa i Tver oblast i Russland. Bildet ble tatt av Sergej Prokudin-Gorskij i 1912.

Europas geologi preges av fire prosesser. Inntil 1 700 millioner år siden dannet det seg stabile grunnfjell («skjold») som har lite geologisk aktivitet. Det dekker store deler av Nord-Europa men stikker bare opp til overflaten i Sverige, Finland og Nordvest-Russland, kjent som det baltiske skjold. Etter grunnfjellstiden var dagens Europa utenom Norden i mange perioder dekket av hav, og det ble avsatt sedimentære bergarter på havbunnen i form av sandstein og skifer. Disse myke, sedimentære lagene dekker store deler av lavlandet i Nord- og Sentral-Europa. For 400 millioner år siden ble en tredje hovedstruktur dannet, da kollisjon med Nord-Amerikas landplate skapte Den kaledonske fjellkjedefolding med oppbygging av nordøstgående foldefjell i Skottland og store deler av Norge. Den fjerde større landskapsdannelsen skjedde for om lag 320 millioner år siden, da Afrika-platen (Gondwanaland) støtte mot Europa fra sør og foldet opp noe lavere fjellområder, i dagens Spania, sørlige Frankrike, sørlige Tyskland, vestre Tsjekkia, Belgia, Wales og sørlige Irland. Disse såkalte hyrceneiske fjellkjedene er høyest i sør nærmest kollisjonssonen, og gradvis lavere når man kommer lenger nord. Ardennene i Belgia er de nordligste.

Elver

Europas lengste elv er Volga med 3531 kilometer. Deretter kommer Donau med 2850 kilometer, Ural (2428 km), Dnepr (2290 km), Don (1950 km), Petsjora (1809 km), Kama (1805 km), Oka (1500 km), Belaja (1430 km) og Dnestr (1352 km).

Mont Blanc, Vest-Europas høyeste fjell

Fjell

Europas høyeste fjell:

1. Elbrus (5642 m) Kaukasus, Russland.[6]
2. Mont Blanc / Monte Bianco (4808 m; med iskappe), grensen Frankrike–Italia, Alpene
3. Dufourspitze (4634 m; Monte Rosa-massivet), grensen Sveits–Italia, Alpene
4. Dom (4545 m), Sveits, Alpene

Regnbue over Ladoga, Europas største innsjø

Innsjøer

Den største innsjøen er Ladoga i Russland, den nest største er Onega i Russland og den tredje største Vänern i Sverige.

Øyer

Den største øya er Storbritannia. Andre store øyer er Island, Irland, Sicilia, Sardinia, Korsika, Kreta, Kypros, Sjælland, Spitsbergen, Novaja Semlja og Mallorca.

Klima

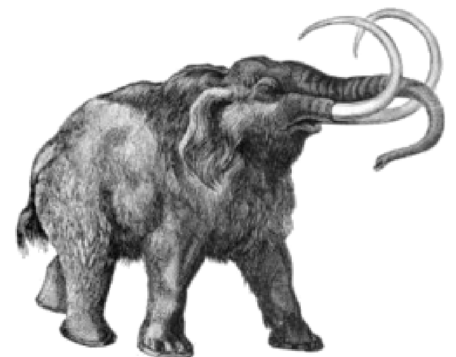
Utdypende artikkel: Europas klima

Mesteparten av Europa ligger i vestavindsbeltet. I disse områdene preges klimaet av vandrende lavtrykk, som gir nedbør og ofte sterk vind – og mellomliggende høytrykksrygger, som gir tørt vær. Av og til forsterkes slike høytrykk og blir liggende, og dette kan gi lange perioder med tørt og rolig vær. Europa har like fullt flere ulike klima. Mesteparten har et temperert klima, med nedbør hele året, dog avtagende nedbør østover. Lengst nord i Norden og Russland er klimaet arktisk, mens de høyeste fjellene har et alpint klima. Disse klimaformene kjennes ved at nedbøren kommer som snø mye av året, og enkelte steder har evig snø og is. Områdene lengst sør, og særlig ved Middelhavet, har et subtropisk klima som har fått navnet middelhavsklima. Det kjennes ved lange, varme og tørre somre, og milde og oftest nedbørrike vintre hvor mesteparten av nedbøren kommer som regn selv midtvinters.

Vest-Europa, særlig nær kysten, har et utpreget maritimt klima, med ekstremt milde vintre for breddegraden. Dette skyldes både nærheten til havet, hovedsakelig milde luftstrømmer fra vest og sørvest, og varmt havvann pga. Golfstrømmen. Til gjengjeld er somrene kjølige i disse strøkene, men ikke kjøligere enn at klimaet som helhet blir usedvanlig mildt. Disse områdene får rikelig med nedbør, særlig der hvor luften presses opp mot høye fjell som på Vestlandet og den skotske vestkysten. Mot øst blir klimaet mer kontinentalt – med kjøligere vintre, noe varmere somre, og stort sett med avtagende nedbør. Fjellkjedene skaper store variasjoner i nedbøren avhengig av hvorvidt et område ligger på losiden eller lesiden av fjellene. I Norge er dette særlig markert på begge sider av Jotunheimen, hvor Brekke i Sogn på vestsiden får over 3000 mm årlig mens de tørreste strøkene på østsiden får under 300 mm. Nord–sør-gående fjellkjeder, som Alpene og Kaukasus, skaper også betydelig klimaskiller ved at områdene på sørsiden beskyttes mot kald luft fra nordlig kant.

Fauna

Dyregeografisk tilhører Europa den palearktiske sone. Istiden, så vel som menneskets sameksistens med dyrene, har hatt mye å si for Europas fauna. Hos mange dyregrupper avtar artsmangfoldet mot nord og oppover mot høyfjellet – typiske eksempler er reptiler, amfibier, flaggermus og svært mange insektgrupper. Dette skyldes dels at det er mer krevende å tilpasse seg et kaldere klima, dels at mange arter ble utryddet under siste istid og ikke har klart å gjenerobre det tapte. Fjellkjeder og andre barrierer bidrar til det siste.

Mammuter ble utryddet fra Europa før den yngre steinalderen

Pattedyr

I store deler av Europa er mange av de største artene utryddet. Mammuter og urokser ble utryddet allerede før den yngre steinalderen; senere ble også løven utryddet. Mens to av Europas største rovdyr, ulv og brunbjørn, fantes i store deler av Europa, er de nå på grunn av avskoging og jakt utryddet i mesteparten av verdensdelen. I middelalderen ble brunbjørnenes naturlige habitat begrenset til utilgjengelige strøk med tilstrekkelig skogdekke. I dag lever brunbjørnen primært kun i Balkan-områdene, Skandinavia, Finland og Russland. Ellers er den utryddet, eller i beste fall sjelden. I tillegg til dette finnes isbjørn, Europas største rovdyr, på Svalbard. Ulv finnes i Sverige, Norge (svært få), Finland, i Øst-Europa inkl. Balkan, i tillegg til en meget liten bestand i Spania.

Blant kattedyr er gaupe og europeisk villkatt vidt utbredt i Europa, selv om gaupa er utryddet mange steder. Av hundedyr er rødreven svært vanlig; sjakalen forekommer i sør. Mår, røyskatt, snømus og sobel er mårdyr som forekommer naturlig i mye av Europa; minken er innført fra Nord-Amerika og er svært vanlig enkelte steder.

Av de store planteeterne er elgen er vidt utbredt i nordlige strøk, mens visenten (europeisk bison) er blitt sjelden og finnes bare i Øst-Europa. Moskusfeet er innført til Norge og finnes i og ved Dovrefjell. Villsvinet, alteteren fremfor noen blant Europas store pattedyr, er vanlig mange steder og har også spredt seg fordi dyr har rømt fra fangenskap.

Hvaler er godt representert langs Europas kyster, men mange arter er sterkt desimert pga. hvalfangsten, delfiner også fordi de ofte går seg fast og omkommer i garn og nøter.

Reptiler og amfibier

Reptiler og amfibier forekommer overalt i Europa unntatt i arktiske og høyalpine strøk, men med flest arter i sør.

Fisk

Europa har en rik fiskefauna, men mange bestander har gått tilbake eller blitt helt utryddet pga. overfiske og/eller forurensninger, bl.a. sur nedbør. Langs norskekysten og i Norskehavet drives noen av verdens største fiskerier. Middelhavet og atlanterhavskysten sør for Kanalen er mer artsrike, da en rekke arter har en sørlig utbredelse. Bestandene er imidlertid mindre. En rekke arter – f.eks. makrell, ansjos og torsk – har de siste tiår skjøvet utbredelsesområdene nordover. Dette antas å skyldes global oppvarming, i tillegg til at saltvannsfisk som lever pelagisk gjerne har stor evne til å forflytte seg og spre seg. Brugden, verdens nest største fisk (hvalhaien er større, men mangler i Europa), hører hjemme i europeiske farvann fra Nordkapp til Middelhavet, men bestanden er avtagende, og arten regnes som sårbar.[7]

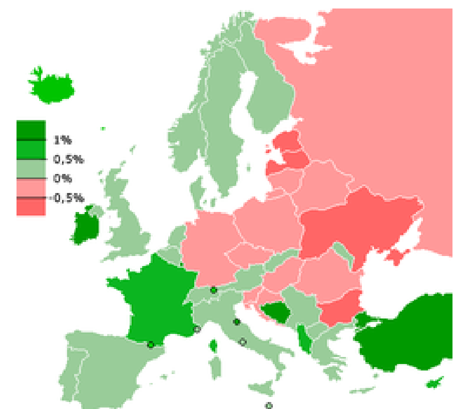
Typisk for ferskvannsfaunaen, særlig i Sentral- og Øst-Europas lavtliggende vassdrag, er de mange artene av karpefisk (litt av denne artsrikdommen finnes også lengst sørøst i Norge – for eksempel i Øyeren, Vannsjø og nedre Glomma). Mange av disse finnes bare i Europa; noen også i Asia. Flere karpefisk, deriblant karpen (som er innført fra Asia), har spredt seg ved menneskenes hjelp ved at de ble satt ut i klosterdammer for å tjene som mat i fastetiden. Også bygging av kanaler har gjort det lettere for enkelte fersksvannfisk å spre seg. I slekt med karpefiskene er mallen, Europas største rene ferskvannsfisk, som finnes i Øst- og Sentral-Europa inkl. Sør-Sverige og Sør-Finland. En annen viktig gruppe, laksefiskene, er mest utbredt i nordlige strøk og i vassdragenes øvre løp – dels fordi en del arter foretrekker kjølig vann, dels fordi laksefisk er følsomme for forurensninger (for eksempel sur nedbør) og eutrofiering.

Sjødyr er også en viktig del av den europeiske faunaen. Viktige dyr som lever i europeiske vann er plankton, bløtdyr, pigghuder, krabber, reker, blekksprut, samt ulike fisker, delfiner og hvaler.

Demografi

Befolkningsutvikling

I 1950 utgjorde Europas andel av verdens befolkning ca. 22 %. I 2015 var andelen sunket til ca. 10 %. Ifølge FNs befolkningsprognoser vil andelen reduseres ytterligere til ca. 7 % i 2050 og under 6 % i 2100 (se tabell under).

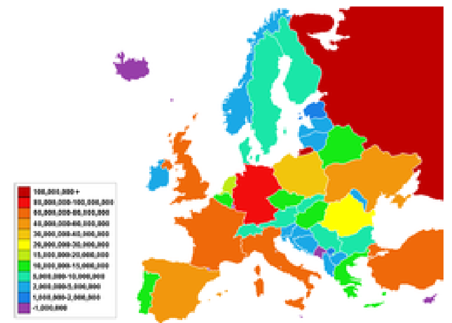

Befolkningsutvikling i Europa i 2006

Det ventes en økning i folketallet i de nordiske landene, på De britiske øyer, i Frankrike, Benelux-landene, Sveits, Liechtenstein og Monaco på til sammen ca. 45 millioner mennesker i perioden fra 2015 til 2100. I resterende deler av Europa ventes folketallet å synke med til sammen ca. 138 millioner mennesker, slik at Europa samlet sett vil få en nedgang i folketallet på ca. 93 millioner mennesker.

Globalt ventes det en økning i folketallet på ca. 3,8 milliarder mennesker i samme periode, av dette ca. 3,2 milliarder i Afrika.

Tabellen under viser FNs prognose i 2015 for befolkningsutviklingen i Europa:[8]

Nåværende befolkning i de europeiske landene

Land/Territorium	År 1950	År 2015	År 2030	År 2050	År 2100	Trend
Russland[1]	102 799 000	143 457 000	138 652 000	128 599 000	117 445 000	▼ 18 %
Tyskland	69 786 000	80 689 000	79 294 000	74 513 000	63 244 000	▼ 22 %
Storbritannia	50 616 000	64 716 000	70 113 000	75 361 000	82 370 000	▲ 27 %
Frankrike	41 880 000	64 395 000	68 007 000	71 137 000	75 998 000	▲ 18 %
Italia	46 599 000	59 798 000	59 100 000	56 513 000	49 647 000	▼ 17 %
Spania	28 070 000	46 122 000	45 920 000	44 840 000	38 337 000	▼ 17 %
Ukraina	37 298 000	44 824 000	40 892 000	35 117 000	26 400 000	▼ 41 %
Polen	24 824 000	38 612 000	37 207 000	33 136 000	22 289 000	▼ 42 %
Romania	16 236 000	19 511 000	17 639 000	15 207 000	10 700 000	▼ 45 %
Nederland	10 027 000	16 925 000	17 605 000	17 602 000	17 220 000	–
Belgia	8 628 000	11 299 000	12 019 000	12 527 000	13 210 000	▲ 17 %
Hellas	7 566 000	10 955 000	10 480 000	9 705 000	7 393 000	▼ 33 %
Tsjekkia	8 903 000	10 543 000	10 461 000	9 965 000	8 774 000	▼ 17 %
Portugal	8 417 000	10 350 000	9 845 000	9 216 000	7 407 000	▼ 28 %
Ungarn	9 338 000	9 855 000	9 275 000	8 318 000	6 506 000	▼ 34 %
Sverige	7 010 000	9 779 000	10 766 000	11 881 000	14 470 000	▲ 48 %
Hviterussland	7 745 000	9 496 000	8 977 000	8 125 000	6 916 000	▼ 27 %
Serbia	6 732 000	8 851 000	8 281 000	7 331 000	5 334 000	▼ 40 %
Østerrike	6 936 000	8 545 000	8 844 000	8 846 000	8 335 000	–
Sveits	4 668 000	8 299 000	9 223 000	10 019 000	11 245 000	▲ 26 %
Bulgaria	7 251 000	7 150 000	6 300 000	5 154 000	3 406 000	▼ 52 %
Danmark	4 268 000	5 669 000	6 003 000	6 299 000	6 838 000	▲ 21 %
Finland	4 008 000	5 503 000	5 706 000	5 752 000	5 857 000	▲ 06 %
Slovakia	3 437 000	5 426 000	5 353 000	4 892 000	3 732 000	▼ 31 %
Norge	3 265 000	5 211 000	5 945 000	6 658 000	7 845 000	▲ 51 %
Irland	2 913 000	4 688 000	5 204 000	5 789 000	6 372 000	▲ 36 %
Kroatia	3 850 000	4 240 000	3 977 000	3 554 000	2 615 000	▼ 38 %
Moldova	2 341 000	4 069 000	3 839 000	3 243 000	1 856 000	▼ 54 %
Bosnia-Hercegovina	2 661 000	3 810 000	3 584 000	3 069 000	1 919 000	▼ 50 %
Albania	1 263 000	2 897 000	2 954 000	2 710 000	1 755 000	▼ 39 %
Litauen	2 567 000	2 878 000	2 655 000	2 375 000	2 013 000	▼ 30 %
Nord-Makedonia	1 254 000	2 078 000	2 078 000	1 938 000	1 487 000	▼ 28 %
Slovenia	1 473 000	2 068 000	2 054 000	1 942 000	1 693 000	▼ 18 %
Latvia	1 949 000	1 971 000	1 806 000	1 593 000	1 278 000	▼ 35 %
Estland	1 101 000	1 313 000	1 243 000	1 129 000	904 000	▼ 31 %
Montenegro	395 000	626 000	618 000	574 000	437 000	▼ 30 %
Luxembourg	296 000	567 000	678 000	803 000	1 030 000	▲ 82 %
Malta	312 000	419 000	428 000	411 000	348 000	▼ 17 %
Island	143 000	329 000	364 000	389 000	384 000	▲ 17 %
Kanaløyene	102 000	164 000	174 000	181 000	182 000	▲ 11 %
Isle of Man	55 000	88 000	96 000	104 000	114 000	▲ 30 %
Andorra	6 000	70 000	71 000	72 000	60 000	–
Færøyene	32 000	48 000	50 000	52 000	52 000	–

Monaco	20 000	38 000	40 000	44 000	55 000	▲ 45 %
Liechtenstein	14 000	38 000	41 000	43 000	47 000	▲ 24 %
San Marino	13 000	32 000	33 000	33 000	30 000	–
Gibraltar	20 000	32 000	33 000	32 000	28 000	–
Vatikanstaten	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	–
Europa[1]	549 088 000	738 444 000	733 928 000	706 794 000	645 194 000	▼ 12 %
Verden	2 525 779 000	7 349 000 000	8 501 000 000	9 725 000 000	11 213 000 000	▲ 53 %
Asia	1 395 749 000	4 393 000 000	4 923 000 000	5 267 000 000	4 889 000 000	▲ 11 %
Afrika	228 827 000	1 186 000 000	1 679 000 000	2 478 000 000	4 387 000 000	▲ 270 %
Amerika	339 484 000	992 000 000	1 117 000 000	1 217 000 000	1 221 000 000	▲ 23 %
Oseania	12 675 000	39 000 000	47 000 000	57 000 000	71 000 000	▲ 82 %

[1] Tallene inkluderer også Russlands asiatiske deler.

Største byer

Europas største byområder (urban agglomerations), folketall i 2020 (Kilde: CIA The World Factbook)[9]:

- Istanbul, Tyrkia 15 190 000 (delvis i Asia)
- Moskva, Russland 12 538 000
- Paris, Frankrike 11 017 000
- London, Storbritannia 9 304 000
- Madrid, Spania 6 618 000
- Barcelona, Spania 5 586 000
- St. Petersburg, Russland 5 468 000
- Roma, Italia 4 257 000
- Berlin, Tyskland 3 562 000
- Athen, Hellas 3 153 000
- Milano, Italia 3 140 000
- Kiev, Ukraina 2 988 000
- Lisboa, Portugal 2 957 000
- Manchester, Storbritannia 2 730 000
- Birmingham, Storbritannia 2 607 000
- Napoli, Italia 2 187 000
- Brussel, Belgia 2 081 000
- Minsk, Hviterussland 2 028 000

Økonomi

I 2012 var Europas samlede nominelle bruttonasjonalprodukt 23% av verdens totale verdiskapning. Europa har også rundt en tredjedel av verdens økonomiske eiendeler. EU er verdens største økonomiske område, og 18 av 28 medlemstater har euroen som sin felles valuta. Fem av verdens topp ti største økonomier er i Europa: Tyskland (5), Storbritannia (6), Russland (7), Frankrike (8), og Italia (10).

Internt i Europa er det store forskjeller i inntekt i de forskjellige landene. I 2012 var årlig BNP pr. innbygger lavest i Moldova med 3,424 USD, mens Monaco var høyest med 132,177 USD. BNP per innbygger i Norge i 2012 var 65,640 USD, og er det høyeste i Europa blant land med mer enn en million innbyggere.

Kapitalismen har vært det ledende økonomiske systemet i Europa siden slutten av føydalismen. den industrielle revolusjonen startet i Storbritannia på slutten av det 18. århundre, og i løpet av det 19. århundre ble Vest-Europa industrialisert. Denne utviklingen ble avbrutt av første verdenskrig, men Europa kom tilbake i mellomkrigstiden og var på høyde med USA. Etter dette ble mange industrier i Europa igjen nedbrutt, denne gang av andre verdenskrig. På 50-tallet var Storbritannia og Italia

preget av økonomisk ruin og nedgangstider, mens Vest-Tyskland, Frankrike, og senere Spania kom seg rakst tilbake med vekst og modernisering. De landene som hadde et fritt marked fikk mye støtte fra USA i form av Marshallplanen. Disse landene i vest samarbeidet godt, og fokuserte på å bygge opp Vest-Tyskland, som passerte Storbritannia som Europas største økonomi. Store deler av Sentral- og Øst-Europa var en del av Sovjetunionens økonomiske samarbeidsorganisasjon, COMECON. Landene i øst ble skadelidende økonomisk som følge av Sovjetunionens styre og den kalde krigen.

Etter Sovjetunionens fall i 1991 begynte de tidligere sosialistiske statene i øst å gå over til det kapitalistiske systemet. Noen land, som Polen, Ungarn, og Slovenia gjorde dette relativt hurtig, mens land som Ukraina og Russland fremdeles er i overgangsfasen. Berlinmurens fall og med det sammenslåingen av Vest- og Øst-Tyskland førte til at Vest slet økonomisk da de måtte bygge opp store deler av infrastrukturen i Øst. Rundt millenniumsskiftet dominerte EU økonomien i Europa, og i 1999 dannet 12 av de 15 medlemslandene eurosonen, og skiftet med det ut sin lokale valuta til fordel for den felles valutaen euro. De tre landene i EU som valgte å ikke gå over til euro var Storbritannia, Danmark, og Sverige.

Berlinmurens fall i 1989.

I tredje kvartal i 2008 gikk eurosonen inn i sin første resesjon. Finanskrisen som hadde startet i USA spredde seg raskt til Europa, som så gikk inn i Eurokrisen. I begynnelsen av 2010 oppstod det stor frykt da det viste seg at enkelte land i Europa kanskje ikke var i stand til å betjene utenlandsgjelden sin. Dette gjaldt spesielt Irland, Spania, Portugal, og Hellas. Og i 2012 ble sistnevnte erklært konkurs. På dette tidspunktet var arbeidsledigheten i EU 10.3%, og ungdomsarbeidsledigheten på 22,4% i snitt. På tross av dette er Europa fortsatt en økonomisk supermakt.

Politisk geografi

Selvstendige stater

Listen inkluderer 43 stater som klassifiseres som europeiske stater av FN og som anerkjennes av FN, samt avhengige (ikke selvstendige) områder i Europa. Nederst er de transkontinentale statene Russland (av FN klassifisert som europeisk) og Tyrkia (av FN klassifisert som asiatisk) lagt til. Europeiske staters besittelser i andre verdensdeler er ikke med i tallene.

Estimert folketall og areal i juli 2020.[10] Statene er listet i en rekkefølge basert på rangering ut ifra folketallet:

Selvstendige europeiske stater (Kilde: FN)	Areal km²	Innbyggere 2020	Hovedstad	Offisielle språk (nasjonalt)
Tyskland	357 022	80 159 662	Berlin	Tysk
Storbritannia	243 610	65 761 117	London	Engelsk
Frankrike	551 500	64 897 954	Paris	Fransk
Italia	301 340	62 402 659	Roma	Italiensk
Spania	505 370	50 015 792	Madrid	Spansk
Ukraina (inkludert Krim)	603 550	43 922 939	Kiev	Ukrainsk
Polen	312 685	38 282 325	Warszawa	Polsk
Romania	238 391	21 302 893	București	Rumensk
Nederland	41 543	17 280 397	Amsterdam	Nederlandsk
Belgia	30 528	11 720 716	Brussel	Nederlandsk, fransk, tysk
Tsjekkia	78 867	10 702 498	Praha	Tsjekkisk
Hellas	131 957	10 607 051	Athen	Gresk
Portugal	92 090	10 302 674	Lisboa	Portugisisk
Sverige	450 295	10 202 491	Stockholm	Svensk
Ungarn	93 028	9 771 827	Budapest	Ungarsk
Hviterussland	207 600	9 477 918	Minsk	Hviterussisk, russisk
Serbia (inkludert Kosovo)	88 361	8 944 939	Beograd	Serbisk
Østerrike	83 871	8 859 449	Wien	Tysk
Sveits	41 277	8 403 994	Bern	Tysk, fransk, italiensk, retoromansk
Bulgaria	110 879	6 966 899	Sofia	Bulgarsk
Danmark	43 094	5 869 410	København	Dansk
Finland	338 145	5 571 665	Helsingfors	Finsk, svensk
Norge	323 802	5 467 439	Oslo	Norsk, samisk
Slovakia	49 035	5 440 602	Bratislava	Slovakisk
Irland	70 273	5 176 569	Dublin	Engelsk, irsk
Kroatia	56 594	4 227 746	Zagreb	Kroatisk
Bosnia-Hercegovina	51 197	3 835 586	Sarajevo	Bosnisk, serbisk, kroatisk
Moldova (inkludert Transnistria)	33 851	3 364 496	Chișinău	Rumensk
Albania	28 748	3 074 579	Tirana	Albansk
Litauen	65 300	2 731 464	Vilnius	Litauisk
Nord-Makedonia	25 713	2 125 971	Skopje	Makedonsk, albansk
Slovenia	20 273	2 102 678	Ljubljana	Slovensk
Latvia	64 589	1 881 232	Riga	Latvisk
Estland	45 228	1 228 624	Tallinn	Estisk
Luxembourg	2 586	628 381	Luxembourg	Luxembourgsk, fransk, tysk
Montenegro	13 812	609 859	Podgorica	Montenegrinsk
Malta	316	457 267	Valletta	Maltesisk, engelsk
Island	103 000	350 734	Reykjavík	Islandsk
Andorra	468	77 000	Andorra la Vella	Katalansk

Liechtenstein	160	39 137	Vaduz	Tysk
Monaco	2	39 000	Monaco	Fransk
San Marino	61	34 232	San Marino	Italiensk
Vatikanstaten	0	1 000	Vatikanstaten	Latin
Andre områder:				
Jersey	116	101 073	Tilhører Storbritannia	Engelsk, fransk
Man	572	90 499	Tilhører Storbritannia	Engelsk, mansk
Guernsey	78	67 052	Tilhører Storbritannia	Engelsk, fransk
Færøyene	1 393	51 628	Tilhører Danmark	Færøysk, dansk
Gibraltar	6	29 581	Tilhører Storbritannia	Engelsk
Svalbard	62 045	2 926	Tilhører Norge	Norsk
Jan Mayen	377	0	Tilhører Norge	Norsk
Sum (Europa utenom Russland og Tyrkia)	**5 973 850**	**604 663 624**		
Russland[1]	17 098 242	141 722 205	Moskva	Russisk
Tyrkia[1]	783 562	82 017 514	Ankara	Tyrkisk
[1]Russland og Tyrkia ligger delvis i Europa og delvis i Asia.				

Organisering

Samtidig som «Europa» (EU) internasjonalt ofte oppfattes som en enhet er de fleste landene i virkeligheten ganske ulikt organisert:

Kart som viser Den europeiske union (EU) i Europa

- Alle land i Europa, unntatt Hviterussland og Vatikanstaten, er medlemmer av Europarådet.
- Av dagens 44 land var 15 ikke selvstendige i 1990, mens 29 land var det.
- 32 land er republikker, mens 12 er monarkier.
- 29 europeiske land (pluss Kypros) er tilsluttet EØS-avtalen.
- 26 europeiske land (pluss Kypros) er medlemmer av EU, 1 er offisielt kandidatland (Nord-Makedonia), 4 har annonsert at søknader om medlemskap vil bli sendt innen utgangen av 2009 (Albania, Bosnia og Hercegovina, Montenegro og Serbia), Ytterligere 2 europeiske land (Ukraina og Moldova) har inngått partnerskap med EU med sikte på fremtidig medlemskap. Sveits og 3 mikrostater (Andorra, Monaco og San Marino) har særavtaler med EU.
- 26 land er tilsluttet Schengen-traktaten.
- 26 europeiske land er medlemmer av NATO (medregnet Tyrkia).
- 19 EU-land benytter euro som sin valuta.
- 10 land er medlem av EU, schengensamarbeidet og Europarådet samtidig som euro er deres nasjonale myntenhet.
- 4 land er EFTA-medlemmer.

Land	Flagg	EU/EFTA	Euro	Schengen	Europarådet	NATO
Albania						
Andorra			€			
Belgia			€			
Bosnia-Hercegovina						
Bulgaria						
Danmark		1				
Estland			€			
Finland			€			
Frankrike			€			
Hellas			€			
Hviterussland						
Island						
Irland			€			
Italia			€			
Kroatia						
Latvia						
Liechtenstein						
Litauen						
Luxembourg			€			
Nord-Makedonia						
Malta			€			
Moldova						
Monaco			€			
Montenegro			€			
Nederland			€			
Norge				3		
Polen						
Portugal			€			

Romania						
Russland[2]						
San Marino						
Serbia						
Slovakia						
Slovenia						
Spania						
Storbritannia						
Sveits						
Sverige						
Tsjekkia						
Tyrkia[2]						
Tyskland				3		
Ukraina						
Ungarn						
Vatikanstaten						
Østerrike						

[1]Færøyene er ikke medlem av EU
[2]Ligger kun delvis i Europa
[3]Helgoland og Svalbard er ikke medlem av Schengen

Språk

Mer enn 90 prosent av Europas innbyggere snakker språk som tilhører den indoeuropeiske språkfamilien, men det finnes også språk som hører til andre språkfamilier. Blant de indoeuropeiske er de slaviske, germanske og romanske språkgruppene mest utbredt, med en andel på ca. 30 % hver som morsmål for Europas innbyggere.

En undersøkelse i 2012 viste at 51 % av befolkningen i EU behersker engelsk, 27 % tysk, 24 % fransk, 16 % italiensk og 15 % spansk. Undersøkelsen viste at 46 % kun behersker eget morsmål, mens 54 % behersker minst ett fremmedspråk, 25 % minst to fremmedspråk og 10 % minst 3 fremmedspråk i tillegg til eget morsmål. Som morsmål var tysk (16 %), engelsk (13 %), italiensk (13 %), fransk (12 %), spansk (8 %) og polsk (8 %) mest utbredt av de 23 offisielle språkene i EU.[11]

Tabellen viser utbredelsen av de største språkene i EU i 2012 som primærspråk (morsmål) og sekundærspråk (gode eller meget gode kunnskaper i språket) i forskjellige aldersgrupper og totalt:[12]

EU 2012	Morsmål %				Sekundær %				Totalt %			
Språk	15-34 år	35-54 år	55+ år	Alle	15-34 år	35-54 år	55+ år	Alle	15-34 år	35-54 år	55+ år	Alle
Engelsk	12,81	12,61	13,31	12,91	28,24	21,59	11,70	20,09	41,05	34,20	25,01	**33,00**
Tysk	12,41	15,83	18,38	15,71	8,73	6,99	4,66	6,69	21,14	22,82	23,04	**22,40**
Fransk	11,92	11,83	12,50	12,09	9,05	7,94	6,10	7,62	20,97	19,77	18,60	**19,71**
Italiensk	10,17	13,42	13,61	12,52	1,80	1,98	1,58	1,79	11,97	15,40	15,19	**14,31**
Spansk	7,79	8,48	7,86	8,06	6,50	4,71	2,88	4,60	14,29	13,19	10,74	**12,66**
Polsk	10,25	7,43	7,12	8,16	0,33	0,43	0,31	0,36	10,58	7,86	8,47	**8,52**
Nederlandsk	4,21	4,48	4,41	4,38	0,83	0,46	0,37	0,54	5,04	4,94	4,78	**4,92**
Rumensk	5,56	4,83	3,55	4,60	0,11	0,19	0,16	0,16	5,67	5,02	3,71	**4,76**

Språk som snakkes godt, meget godt eller flytende av mer enn 1 prosent av befolkningen i det enkelte land:[13]

- Tyskland: Tysk 94,2 %, engelsk 31,9 %, fransk 8,8 %, russisk 7,6 %, tyrkisk 2,7 %, polsk 2,6 %, spansk 2,5 %, italiensk 2,2 %, nederlandsk 1,1 %.
- Storbritannia: Engelsk 94,5 %, fransk 15,8 %, tysk 5,2 %, spansk 4,7 %, urdu 2,3 %, italiensk og polsk 1,8 %, hindi og russisk 1,5 %, arabisk og portugisisk 1,4 %, walisisk 1,3 %.
- Frankrike: Fransk 96,3 %, engelsk 24,2 %, spansk 9,1 %, tysk 5,3 %, italiensk 3,7 %, arabisk 2,6 %, portugisisk 2,4 %.
- Italia: Italiensk 97,4 %, engelsk 13,7 %, fransk 8,5 %, spansk 6,6 %, tysk 2,1 %, baskisk 1,0 %.
- Spania: Spansk 93,9 %, katalansk 15,7 %, engelsk 11,7 %, fransk 5,9 %, galisisk 5,6 %, rumensk 2,8 %, italiensk 1,9 %, portugisisk 1,6 %, baskisk 1,3 %, tysk 1,2 %.
- Polen: Polsk 95,2 %, engelsk 19,9 %, russisk 13,9 %, tysk 13,3 %, fransk 2,6 %, italiensk 1,4 %.
- Romania: Rumensk 94,5 %, engelsk 17,0 %, fransk 9,7 %, ungarsk 9,2 %, italiensk 4,8 %, tysk 3,1 %, spansk 2,5 %, russisk 1,5 %.
- Nederland: Nederlandsk 97,5 %, engelsk 38,5 %, tysk 28,3 %, fransk 15,6 %, spansk 3,2 %.
- Belgia: Nederlandsk 62,0 %, fransk 60,9 %, engelsk 28,8 %, tysk 13,7 %, italiensk og arabisk 3,8 %, spansk 3,2 %, tyrkisk 2,1 %.
- Portugal: Portugisisk 95,6 %, engelsk 14,9 %, fransk 10,4 %, spansk 7,0 %, estisk 1,9 %, tsjekkisk 1,8 %, tysk 1,2 %.
- Hellas: Gresk 98,7 %, engelsk 32,7 %, fransk 6,3 %, tysk 4,0 %, italiensk 2,7 %, russisk 1,6 %, bulgarsk 1,1 %.
- Tsjekkia: Tsjekkisk 98,8 %, engelsk 11,8 %, tysk 8,6 %, slovakisk 7,3 %, russisk 7,1 %, polsk 1,4 %, fransk 1,1 %.
- Ungarn: Ungarsk 99,1 %, engelsk 12,4 %, tysk 10,9 %, russisk 2,6 %, fransk 1,8 %, rumensk 1,0 %.
- Sverige: Svensk 96,7 %, engelsk 54,0 %, tysk 18,7 %, fransk 6,9 %, spansk 4,8 %, dansk 4,5 %, finsk 1,6 %, italiensk og arabisk 1,2 %.
- Østerrike: Tysk 96,9 %, engelsk 40,6 %, fransk 6,9 %, italiensk 5,5 %, spansk 2,5 %, kroatisk 2,3 %, tyrkisk 1,7 %, russisk 1,3 %, ungarsk og slovensk 1,1 %.
- Bulgaria: Bulgarsk 97,8 %, engelsk 12,3 %, russisk 9,2 %, tyrkisk 4,6 %, tysk 3,4 %, gresk og spansk 1,3 %, fransk 1,0 %.
- Danmark: Dansk 98,4 %, engelsk 53,0 %, tysk 30,5 %, svensk 6,8 %, fransk 6,4 %, spansk 3,3 %.
- Finland: Finsk 97,5 %, engelsk 45,3 %, svensk 34,1 %, tysk 13,2 %, fransk 3,3 %, russisk 2,5 %, spansk 2,4 %, estisk 1,2 %.
- Irland: Engelsk 97,5 %, irsk 17,1 %, fransk 10,6 %, spansk 3,6 %, tysk 3,3 %, polsk 3,0 %.

I 2012 var det 97 % av elevene i EU som ikke hadde engelsk som morsmål som lærer det som fremmedspråk på skolen. 34 % av elevene i EU lærer fransk som fremmedspråk, og 22 % lærer tysk. Franskundervisning er mest utbredt i land som taler romanske og germanske språk. I slavisktalende land er tysken dominerende, og i enkelte land også russisk. Norge, Sverige og Frankrike skiller seg ut ved at spansk der er mest utbredt som fremmedspråk i skolen etter engelsk.[14][15]

Indoeuropeiske språk

Utdypende artikkel: Indoeuropeiske språk

Albansk er offisielt språk i Albania, Kosovo og Nord-Makedonia.

De baltiske språkene litauisk og latvisk snakkes i Litauen og Latvia.

De germanske språkene blir i hovedsak snakket av ca. 206 millioner mennesker i Nordvest-Europa og i noen deler av Sentral-Europa. Tysk snakkes i Tyskland og Østerrike, i tysktalende deler av Sveits, Belgia og Luxembourg, i Liechtenstein og i Sør-Tirol (i Italia). Engelsk snakkes i Storbritannia og Irland, samt Malta og den britiske kolonien Gibraltar. Nederlandsk snakkes i Nederland og Flandern (i Belgia), og frisisk snakkes nord i Nederland. I Norden snakkes det dansk i Danmark, færøysk på Færøyene, islandsk på Island, norsk i Norge og svensk i Sverige og i de svenskspråklige delene av Finland.

Gresk er offisielt språk i Hellas.

Betegnelsen **keltiske språk** ble opprinnelig kun brukt for å beskrive de gæliske språkene i Irland. Uttrykket brukes nå også om språkene som snakkes i Skottland og Wales. Keltisk Europa betegner området der de keltiske språkene snakkes eller tidligere ble snakket. De keltiske nasjonene er Irland, Skottland, Wales, Cornwall, Isle of Man og Bretagne. Alle disse landene snakker eller snakket keltiske språk, og deler derfor fortsatt den keltiske kulturen.

Noen ganger tas også Galicia og Asturias (spanske regioner) med i de keltiske områdene, selv om keltisk språk døde ut for over 1000 år siden der. England inkluderes av og til også, selv om Englands keltiske språk døde ut i det 18. århundre i Devon.

De romanske språkene stammer alle fra Latin og blir i Europa hovedsakelig snakket av ca. 210 millioner mennesker i Sørvest-Europa og i deler av Øst-Europa. Fransk snakkes i Frankrike, Luxembourg, Monaco, Romandie (i Sveits), Vallonia og Brussel (i Belgia), på Jersey og Guernsey samt i Valle d'Aosta (i Italia). Italiensk snakkes i Italia, San Marino og Ticino (i Sveits). Spansk og katalansk snakkes i Spania og Andorra, galisisk i Galicia (i Spania), rumensk i Moldova og Romania, portugisisk i Portugal, og retoromansk i deler av Sveits..

De slaviske språkene blir i hovedsak snakket av ca. 230 millioner mennesker i Sentral-, Øst- og Sørøst-Europa. Dette inkluderer Hviterussland, Bosnia-Hercegovina, Bulgaria, Kroatia, Tsjekkia, Nord-Makedonia, Montenegro, Polen, Russland, Serbia, Slovakia, Slovenia og Ukraina, i tillegg til betydelige minoriteter i Estland, Latvia, Litauen og Moldova.

Uralske språk

Utdypende artikkel: Uralske språk

De uralske språkene er delt inn i flere undergrupper. Finsk-ugriske språk snakkes i Norge, Sverige, Finland, Estland og europeiske deler av Russland, mens ugriske språk snakkes i Ungarn og sibirske deler av Russland. Disse språkene tilhører ikke den indoeuropeiske språkgruppe.

Europa linguistic

Tyrkiske språk

Utdypende artikkel: Tyrkiske språk

I den europeiske delen av Tyrkia er tyrkisk, som tilhører de tyrkiske språk, offisielt språk. Dette språk snakkes også av minoriteter i nabolandene, spesielt i Bulgaria. Andre tyrkiske språk som gagausisk og tatarisk er minoritetsspråk i ulike deler av østre og sørøstre Europa.

Totalt sett snakkes de tyrkiske språkene i Tyrkia, Aserbajdsjan, det ikke-anerkjente området Nord-Kypros, deler av Bulgaria, deler av Hellas, deler av Romania, deler av Nord-Makedonia, deler av Moldova, deler av Russland, deler av Ukraina og deler av Kaukasus.

Andre språk

- Baskisk, som snakkes i den nordlige delen av Spania og sørvestlige Frankrike, er et isolert språk uten noen kjente slektninger.
- Maltesisk er det eneste semittiske språket som er offisielt i et europeisk land.
- Kalmykisk, som snakkes ved Europas østre grense nær Volga, er det eneste mongolske språket i Europa.

I tillegg snakkes det i dag mange ulike språk fra ulike språkfamilier av personer som har innvandret til verdensdelen i den senere tid.

Europa regional culture

Alfabet

Det vanligste alfabetet i Europa er det latinske alfabet, etterfulgt av det kyrilliske alfabet som benyttes i Russland, Hviterussland, Ukraina, Bulgaria, Serbia, Montenegro og Nord-Makedonia, samt det greske alfabetet.

Kultur

Utdypende artikkel: Europeisk kultur

Europa history; 1000.

Global innflytelse

- Europeisk kolonisering
- Europeisk innflytelse i Afghanistan
- Den europeiske bank for gjenoppbygning og utvikling

Kunst

Utdypende artikkel: Europeisk kunst

Mat og drikke

Utdypende artikkel: Europeisk mat og drikke

Musikk

Utdypende artikkel: Europeisk musikk

Sport

Utdypende artikkel: Europeisk sport

Religion

På grunn av store folkevandringer praktiseres de aller fleste kjente religioner i større eller mindre grad i Europa. Mest utbredt er:

- **Romersk katolisisme**: Land og områder med en betydelig katolsk populasjon er Portugal, Spania, Frankrike, Belgia, Sør-Nederland, Irland, Skottland, Nord-Irland, Sør-Tyskland, Sør-Sveits, Italia, Malta, Østerrike, Ungarn, Slovenia, Kroatia, de kroatiske delene av Bosnia-Hercegovina, Slovakia, Tsjekkia, Polen, Vest-Ukraina, Romania, Latgaleregionen i Latvia, og Litauen. Det er også store katolske minoriteter i England og Wales.
- **Protestantisme**: Land og områder med en betydelig protestantisk populasjon er Norge, Island, Sverige, Finland, Estland, Latvia, Storbritannia, Danmark, Tyskland, Nederland og Sveits. Det er betydelige minoriteter

i Frankrike, Tsjekkia, Ungarn, og Irland og også små minoriteter i de fleste andre europeiske land.

- **Ortodoks kristendom**: Land og områder med en betydelig ortodoks populasjon er Albania, Armenia, Hviterussland, Bosnia-Hercegovina, Bulgaria,Kypros, Finland (Karelia), Georgia, Hellas, Nord-Makedonia, Moldova, Montenegro, Romania, Russland, Serbia, Ukraina.
- **Islam**: Land og områder med en betydelig muslimsk populasjon er Albania, Bosnia-Hercegovina, Bulgaria, Nord-Makedonia, Hellas, ikke-anerkjente Nord-Kypros og Kosovo, Montenegro, flere republikker av Russland, Krim i Ukraina, Kasakhstan, Tyrkia, Aserbajdsjan og Georgia. I tillegg identifiserer 5 % av EU-innbyggerne seg som muslimer (pr. 2005), med mange muslimske immigranter i Tyskland, Storbritannia, Benelux, Sverige og Frankrike.

Kartet viser befolkningsflertallets religionstilhørighet i ulike deler av Europa og områdene rundt. Katolsk kristendom i blått, protestantisk kristendom i lilla, ortodoks kristendom i rødt, islam i grønt, buddhisme i oransje.

Andre religioner praktiseres også i Europa, om enn i mindre grad:

- **Jødedom**, hovedsakelig i Frankrike, Storbritannia og Russland.
- **Hinduisme**, hovedsakelig bland indiske immigranter i Storbritannia.
- **Buddhisme**, tynt spredt i Vest-Europa og i Kalmykia, Russland
- **Rekonstrusjonisme**, tradisjoner og tro spredt i mange land.
- **Rastafari**, samfunn i Storbritannia, Frankrike, Spania, Portugal, Italia og diverse andre steder.
- **Sikhisme** og **Jainisme**, begge hovedsakelig bland indiske immigranter i Storbritannia.
- **Voodoo**, hovedsakelig blant svarte karibiske etterkommere fra slaveriets tid og vestafrikanske immigranter i Storbritannia og Frankrike.
- **Tradisjonelle afrikanske religioner** (inkluderer Muti), hovedsakelig i Storbritannia og Frankrike.

Flere millioner europeere tilhører ingen religion eller de er ateister eller agnostikere. De største andelen ikke-religiøse (i prosent av innbyggertallet) finnes i Sverige, Tsjekkia og Frankrike, i tillegg til at de fleste tidligere kommunistiske land har en betydelig andel ikke-religiøse innbyggere.

Offisielle religioner

Flere europeiske land har offisielt privilegerte religioner, slik som

- Liechtenstein, Malta, Monaco, Vatikanet (katolsk);
- Hellas (ortodoks)
- Danmark, Island, Norge og Sverige (luthersk).
- England (den anglikanske kirke)

I Sveits er noen av kantonene (regionene) offisielt katolske, andre reformerte protestanter. Noen sveitsiske landsbyer har faktisk navnet på sin religion skrevet på byskiltet i tillegg til bynavnet. I Georgia har den georgiske ortodokse kirke en spesiell privilegert status. I Finland er både den finske ortodokse kirke og den finske lutherske kirke status som statskirker. Skottland har presbyterianismen som nasjonal kirke, men den er ikke lenger offisiell. I Sverige er den lutherske kirke nasjonal, men ikke lenger offisiell.

Russland anerkjenner både den østortodokse, den islamske, den buddhistiske og den jødiske tro som offisielle. I de tre russiske delstatene Kalmykia, Buryatia og Tuva er buddhismen offisiell religion.

Frankrike, Tyrkia og Aserbajdsjan er offisielt sekulære.

Religion i Europa i 2010 og fram mot år 2050

En prognose for den religiøse demografien i Europa, slik den forventes å være i 2050, viser at andelen kristne vil minke noe, mens andelen ikke-troende og muslimer vil øke noe. Tallene er basert på en studie som amerikanske Pew Research Center publiserte i 2015.[2]

Religiøs gruppe	Antall i 2010 (prosent)	Antall i 2050 (prosent)	Endring (%)	Fertilitetsrate (2010-50)	Uten migrasjon (2050)	Uten konverteringer
Kristne	553,3 mill. (74,5 %)	454,1 mill. (65,2 %)	-99,2 mill. (-17,9 %)	1,6 barn per kvinne	66,7 %	70 %
Ikke-troende	139,9 mill. (18,8 %)	162,3 mill. (23,3 %)	22,4 mill. (16,0 %)	1,4 bpk	24 %	18,7 %
Muslimer	43,5 mill. (5,9 %)	70,9 mill. (10,2 %)	27,4 mill. (63,0 %)	2,1 bpk	8,4 %	10,1 %
Jøder	1,4 mill. (0,2 %)	1,2 mill. (0,2 %)	-0,2 mill. (-15,2 %)	1,8 bpk	0 %	
Hinduer	1,4 mill. (0,2 %)	2,7 mill. (0,4 %)	1,3 mill. (92,9 %)	1,5 bpk	0,2 %	
Buddhister	1,4 mill. (0,2 %)	2,5 mill. (0,4 %)	1,1 mill. (85,0 %)		0,2 %	
Andre religioner	0,9 mill. (0,1 %)	1,1 mill. (0,2 %)	0,2 mill. (23,3 %)		0,1 %	
Folkereligioner	0,9 mill. (0,1 %)	1,6 mill. (0,2 %)	0,7 mill. (83,1 %)		0,1 %	0,2 %
Totalt	742,6 mill.	696,3 mill	-46,2 mill	1,6 bpk		

Tabellen viser at Europa vil være den eneste av de seks regionene i Pews undersøkelse hvor befolkningsmengden forventes å gå noe tilbake. Den viser videre at andelen kristne vil minke noe, mens andelen ikke-troende og muslimer vil øke noe. Andelen hinduer og buddhister forventes også å øke sin andel, men de vil fremdeles være små. Andelen muslimer forventes å utgjøre 10 % av befolkningen i Europa i år 2050 mens andelen kristne vil forventes å utgjøre 65 %. Veksten hos den muslimske gruppen vil i betydelig grad komme på bakgrunn av immigrasjon (ca halvparten) samt at den vil ha en noe høyere fødselrate enn gjennomsnittet av befolkningen i Europa. For øvrig er immigrasjon forventet å stå for nesten halvparten av økningen hos både muslimer, hinduer og buddhister.

Som i Nord-Amerika vil konverteringer få forholdsvis stor betydning for sammensetningen og den vil i all hovedsak skje mellom kristne og ikke-troende. Det vil i all hovedsak være gruppen ikke-troende som øker på bekosting av kristne. Siden ikke-kristne er den gruppen med lavest fødselsrate og lite migrasjon vil konverteringer ha svært mye å si for dens vekst. Disse to gruppen vil sammen utgjøre 88,5 % av befolkningen i Europa i år 2050 (mot 93 % i dag). Hos de andre gruppene forventes konvertering å ha liten betydning.

Se også

- Liste over stater
- Den europeiske union
- Europeisk geopark
- Europeisk historie
- Verdensarven i Europa
- Liste over hovedsteder i Europa

Referanser

1. ^ Encyclopædia Britannica: Europe (http://www.britannica.com/EBchecked/topic/195686/Europe)
2. ^ a b Pewforum - The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050 (2.4.2015) (http://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/)
3. ^ Ernest Klein: *A comprehensive Etymological dictionary of the English Language*, 1966
4. ^ a b Leyser, Karl J. (1992): «Concepts of Europe in the Early and High Middle Ages» i: *Past and Present*, No. 137, The Cultural and Political Construction of Europe. (Nov. 1992), s. 25-47
5. ^ Wolff, Larry (1994): *Inventing Eastern Europe* Stanford UP

6. ^ Det finnes to forskjellige konvensjoner på hvor grensen mellom Europa og Asia ligger. Elbrus blir derfor tilordnet Europa eller Asia avhengig av hvilken konvensjon som blir lagt til grunn. Ingen av disse konvensjonene er offisielle, og dersom Elbrus blir sett som europeisk, er det Europas høyeste fjell.
7. ^ http://www.iucnredlist.org/apps/redlist/details/4292/0
8. ^ United Nations, Department og Economic and Social Affairs: World Population Prospects, The 2015 revision. (http://esa.un.org/unpd/wpp/Publications/Files/Key_Findings_WPP_2015.pdf)
9. ^ CIA The World Factbook (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html)
10. ^ CIA: The World Factbook. Landprofiler. Tall for juli 2020. (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html)
11. ^ Europakommisjonen: Eurobarometer 386: Europeere og deres språk (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf) Arkivert (https://web.archive.org/web/20160106000000/http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf) 6. januar 2016 hos Wayback Machine.
12. ^ languageknowledge.eu: Språkkunnskaper i EU (basert på europakommisjonens rapport i 2012) (http://languageknowledge.eu/)
13. ^ languageknowledge.eu: Språkkunnskaper i EU (basert på europakommisjonens rapport i 2012) (http://languageknowledge.eu/)]
14. ^ Eurostat: Engelsk, fransk og tysk mest utbredt som fremmedspråk i europeiske skoler. (http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-press-releases/-/3-25092014-AP)
15. ^ Eurostat: Engelsk, fransk og tysk fortsatt mest vanlige fremmedspråk på ungdomstrinnet i Europas skoler (http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5177306/3-25092014-AP-EN.PDF/568bd6e0-0184-444e-b965-ffc801c7df99)

Eksterne lenker

- (en) Kategori:Europe – bilder, video eller lyd på Wikimedia Commons
- (en) *Europe* – galleri av bilder, video eller lyd på Wikimedia Commons